

สังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล

ฉันทนา ปาปัดถา^{1*}

รับบทความ 7 กันยายน 2561; ตอบรับบทความ 3 พฤษภาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัลตามมุมมองผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 16 คน ที่เป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างคำถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านสื่อสารมวลชนตามบริบทสังคมในยุคดิจิทัลด้านสื่อสารมวลชน และทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจำแนกองค์ประกอบการจัดการศึกษา ผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 3 ด้าน 28 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) หลักสูตร ได้แก่ ความรู้ทางสื่อสารมวลชน ความรู้ความเข้าใจบริบทของสื่อ ความรู้เชิงสหวิทยาการ ทักษะการเขียนและการสื่อสาร และเน้นการบูรณาการเนื้อหา (2) การจัดการเรียนรู้ ได้แก่ พัฒนาการคิดวิเคราะห์ พัฒนาการคิดวิพากษ์ พัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร การเรียนรู้ต้องยืดหยุ่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ เรียนรู้จากประสบการณ์ทำงานจริง การเรียนรู้ประสบการณ์เพื่อสร้างกระบวนการค้นคว้าใหม่ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ การทักษะวิชาชีพ การบูรณาการและการบริหารจัดการเนื้อหา การหลอมรวมสื่อและการทำงานข้ามแพลตฟอร์ม ปลูกฝังจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะการใช้เทคโนโลยี และการศึกษาดูงานนอกสถานที่หรือองค์กรทางสื่อสารมวลชน และ (3) สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ ได้แก่ เครื่องมืออุปกรณ์เพียงพอ มุมอัปเดตเทคโนโลยี พื้นที่สำหรับการทำงาน การศึกษาเรียนรู้นอกสถานศึกษา มุมกิจกรรม ระบบเครือข่ายครอบคลุมและเพียงพอ มุมประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และมุมแสดงผลงานนักศึกษา

คำสำคัญ: การสังเคราะห์องค์ประกอบ การจัดการศึกษา การพัฒนาบัณฑิต นักสื่อสารมวลชนดิจิทัล

¹ อาจารย์ คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

* ผู้ประสานงานหลัก: chantana.p@rmutp.ac.th

Synthesis the Elements of Educational Management to Mass Communication Graduates Development in Digital Era

Chantana Papattha^{1*}

Received 7 September 2018; Accepted 3 May 2019

Abstract

The purpose of the study was to synthesize the element of educational management to develop graduates of mass communication in digital era according to the views of experts. The data were collected by an in-depth interview using structured interview about of mass communication education in social context and digital era from 16 experts who were academics and professionals in mass communication. Data analysis and synthesis by using data synthesis tables to classify elements of education. It was found that: There were three main elements and 28 minor ones of educational management forms as follows: (1) Curriculum: knowledge of mass communication, perception of media contexts, interdisciplinary knowledge, writing and communication skill, and the integration of contents. (2) Learning management: analysis thinking development, critical thinking development, creative thinking development, communication skill, flexible learning, cooperative learning, action learning, experiential learning to build new paradigm, development of morals and work ethics, professional skills, integration and content management, media convergence and cross-platform media, nurturing of volunteering spirit and social responsibility, technology literacy skills, technical visits to mass communication organization. (3) Learning environment: sufficient equipment, updated technology, work space, sightseeing, activity corner, covered network and accessibility, news and information corner, and student work exhibition corner.

Keywords: Element Synthesis; Educational Management; Graduate Development; Digital Mass Communication

¹ Lecturer, Faculty of Mass Communication Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

* Corresponding Author: chantana.p@rmutp.ac.th

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศและได้รับการคาดหวังให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นส่วนช่วยในการเพิ่มความเท่าเทียมในสังคม และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอาชีพ ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ (สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) ดังนั้น การปฏิรูปการศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนจำเป็นต้องร่วมมือกัน โดยพลวัตของความคิดใหม่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคโลกาภิวัตน์ และเมื่อก้าวเข้าสู่ยุคของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีทำให้การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยนวัตกรรมการจัดการศึกษาเข้ามารองรับให้เกิดการปรับตัวอย่างเหมาะสมบนความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เร่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กในยุคปัจจุบันให้เติบโตเป็นอนาคตที่สำคัญพร้อมที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนประเทศชาติได้ ทั้งนี้ คุณลักษณะของการเรียนรู้จะต้องขีดความสามารถที่สอดคล้องกับสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ต้องพัฒนาผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้สามารถนำองค์ความรู้นั้นไปใช้ในชีวิตจริงทั้งกับตนเองและสังคมโดยรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการจัดการศึกษาภาคชีวิต (Life-Long Education) ทำให้ทุกคนในสังคมต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) ในขณะเดียวกัน สถาบันอุดมศึกษาจะต้องปฏิบัติภารกิจหลัก 4 ประการ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558) และสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งความรู้และนวัตกรรมที่ผลิตขึ้น สถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นแหล่งแสวงหาความรู้ของคนไทยในทุกวัย นอกจากนี้ ยังเป็นแบบอย่างของสังคมอีกด้วย ดังนั้น หากสถาบันการศึกษามีคุณภาพก็จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชากรในประเทศ แต่ปัญหาในสถาบันอุดมศึกษาไทยก็มีหลากหลายตามวัฒนธรรมที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการบริหาร ระบบการจัดการ บุคลากร คุณภาพการศึกษา อาจสรุปปัญหาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ 1) คุณภาพอาจารย์ผู้สอน 2) คุณภาพของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ 3) นักเรียนมีปัญหาเพราะการลดการเกิดของประชากร และ 4) ทรัพยากรในมหาวิทยาลัยไม่เพียงพอ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551) เมื่อปี 2554 การศึกษาไทยอยู่ในภาวะวิกฤติด้านคุณภาพ จะเห็นได้จากตัวชี้วัดด้านการศึกษาและการสอบหลายครั้ง พบว่า นักเรียนนักศึกษาไม่มีศักยภาพที่จะเรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงของโลกและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (ประเสริฐ ผลิตการพิมพ์, 2554) และเมื่อพิจารณาถึงพันธกิจและจุดมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษามีจุดมุ่งหมายเด่น ๆ อยู่ 3 ประการ ได้แก่ 1) การสร้างความรู้ 2) การสร้างคน และ 3) การสร้างสังคม (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2554) ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงควรมีการจัดการศึกษาที่เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สามารถผลิตบัณฑิตให้สามารถเข้าปฏิบัติงานในหน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชนได้หลังสำเร็จการศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาจะต้องให้ได้มาตรฐานอุดมศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ และมาตรฐานด้านการสร้างและพัฒนาสังคมฐานความรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558)

การก้าวเข้าสู่สังคมยุคดิจิทัล คือ สังคมที่สื่อและเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต โลกถูกย่อให้เล็กลงด้วยเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร การสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ส่งผลต่อวิถีชีวิตตั้งแต่วัยเด็กจนถึงคนสูงวัย ผู้คนในสังคมจึงต้องปรับตัวอย่างไรเพื่อให้อยู่มีประสิทธิภาพเท่าทันเทคโนโลยีและสังคมที่มี

การเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (เสาวลักษณ์ พันธบุตร, 2560) ดังนั้น การจัดการศึกษายุคดิจิทัลจะต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี ซึ่งแนวโน้มการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ ได้นำเสนอประเด็นการยกระดับระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อนำระบบ ICT มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ การบริการวิชาการ และการบริหารจัดการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และได้กำหนดเป้าหมายหลักของแผนการศึกษา ได้แก่ 1) คุณภาพการศึกษาของไทยดีขึ้น คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต 2) กำลังคนได้รับการผลิตและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ 3) มีองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน 4) คนไทยได้รับโอกาสในเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และระบบบริหารจัดการการศึกษามีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) และเมื่อก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มตัวจะส่งผลให้ความต้องการของตลาดแรงงานเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากการสรรหาคนที่มีความเชี่ยวชาญเพียงอย่างเดียวเป็นการสรรหาคนที่มีความสามารถที่หลากหลาย มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการทำงาน ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในอนาคตจะต้องเปลี่ยนแปลงจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจากสอนให้ท่องจำเปลี่ยนเป็นสอนให้คิด วิเคราะห์จากการให้ความรู้ที่จำกัด เปลี่ยนเป็นการสนับสนุนให้ค้นคว้าความรู้ที่กว้างขวางบนโลกออนไลน์ และจากการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะนักสื่อสารมวลชนดิจิทัลและการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักสื่อสารมวลชนในยุคหลอมรวมสื่อของฉันทนา ปาปัดถา ปรัชญนันท์ นิลสุข และณมน จีรังสุวรรณ (2558) ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร (Curriculum) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ความรู้พื้นฐาน (Foundation Knowledge) 2) ความรู้และทักษะอาชีพ (Knowledge and Professional Skill) และ 3) ความรู้เชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary Knowledge) ด้านการจัดการเรียนรู้ (Learning Management) ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) พัฒนาระบวนการคิด (Cognitive Development) 2) เรียนรู้จากสถานการณ์จริง (Authentic Learning) 5) เรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) 4) การเรียนรู้ต้องยืดหยุ่น (Flexibility Learning) 6) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) 6) การเรียนรู้ประสบการณ์เดิมเพื่อสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ (Mental Model Building) 7) พหุปัญญา (Multiple Intelligence) (คุณลักษณะทางปัญญา หรือ ความสามารถทางสมอง) และ 8) ทักษะอาชีพและการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) ด้านสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environment) ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ในห้องเรียน (Inside the Classroom) และ 2) นอกห้องเรียน (Outside the Classroom) หมายถึงในการจัดการเรียนการสอนจะต้องมีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ไม่ใช่แค่การเรียนรู้ในห้องเรียน สถาบันการศึกษาจะต้องมีการจัดสิ่งแวดล้อมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน หรือการจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ด้วยวิธีการจำลองโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาต่อยอดจากผลการวิจัยเดิมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัลตามมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคม และพัฒนาการทางเทคโนโลยีที่ก้าวไปอย่างรวดเร็วและนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อบัณฑิตนักสื่อสารมวลชนที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานภายใต้การเปลี่ยนแปลงขององค์การสื่ออย่างต่อเนื่อง และเป็นบัณฑิตตามมาตรฐานอุดมศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัลตามมุมมองผู้ทรงคุณวุฒิ

กรอบแนวคิด

การสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและพัฒนาคำถามแบบมีโครงสร้างเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การศึกษาในศตวรรษที่ 21 และเป้าหมายการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตาม Student Outcome and Support System ประกอบด้วย (Partnership for 21st Century Learning, 2011; วิจารณ์ พานิช, 2555; สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ), 2556; สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

1) Standards and Assessments – มาตรฐานและการประเมิน

2) Curriculum and Instruction – หลักสูตรและการสอน (เรียนน้อย สอนน้อย)

3) Professional Development – การพัฒนาครู แต่ไม่ใช่สอนครูเป็นหลัก ให้ครูเรียนรู้เป็นกลุ่ม (Professional Learning community) เป็น KM ในการทำหน้าที่ครู

4) Learning Environments – สร้างบรรยากาศการเรียนรู้กว้างนอกห้องเรียน

เป้าหมายการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ การจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ Student Outcome ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

1) Core Subjects – 3Rs and 21st Century Themes – 3Rs (Reading, Riting and Rithmetics) คือ การอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็นแกนกลางของ Outcome เป็นสิ่งที่ครูคุ้นเคยอยู่แล้ว

2) Life and Career Skills – ทักษะการใช้ชีวิตและการประกอบอาชีพการจัดการเรียนรู้ต้องมีทักษะและเป็นทักษะตลอดชีวิต

3) Learning and Innovation Skills – 4Cs – ทักษะการเรียนรู้และการทำใหม่ที่ไม่ลอกเลียนแบบเดิม ได้แก่ 1) Critical Thinking คือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2) Communication คือ การสื่อสาร 3) Collaboration คือ การเรียนรู้แบบร่วมมือกัน และ 4) Creativity คือ การสร้างสรรค์

2. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ระดับปริญญาตรีตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) ซึ่งคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์เป็นคุณลักษณะที่คาดหวังในตัวผู้จบการศึกษาที่หล่อหลอมจากการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิสาขาวิชา จึงต้องครอบคลุมลักษณะที่คาดหวังจากผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านเป็นอย่างน้อย ดังนี้

1) มีความคิดริเริ่มในการแก้ปัญหาและหาข้อโต้แย้งทั้งในสถานการณ์ส่วนบุคคลและของกลุ่ม โดยการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในการแสวงหาทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมไปปฏิบัติได้

2) สามารถประยุกต์ความเข้าใจอันถ่องแท้ในทฤษฎีและระเบียบวิธีการศึกษาค้นคว้าในสาขาวิชาของตนเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและข้อโต้แย้งในสถานการณ์อื่น ๆ

3) สามารถพิจารณาแสวงหาและเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาทางวิชาการหรือวิชาชีพ โดยยอมรับข้อกำหนดของธรรมชาติของความรู้ในสาขาวิชาของตน

4) มีส่วนร่วมในการติดตามพัฒนาการในศาสตร์ของตนให้ทันสมัย และเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจของตนอยู่เสมอ

5) มีจริยธรรมและความรับผิดชอบสูงทั้งในบริบททางวิชาการ ในวิชาชีพและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

3. การเรียนรู้และมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) ซึ่งการเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นักศึกษาพัฒนาขึ้นในตนเอง จากประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการศึกษามากกว่ามาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้บัณฑิตมีอย่างน้อย 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Moral) คือ การพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม ความสามารถในการปรับตัวชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตามศีลธรรมทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม

2) ด้านความรู้ (Knowledge) คือ ความสามารถในการเข้าใจ การนึกคิดและการนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริงในหลักการทฤษฎีตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

3) ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) คือ ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และใช้ความรู้ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และกระบวนการต่าง ๆ ในการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน

4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility) คือ ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง

5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills) คือ ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข ความสามารถในการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติ ความสามารถในการสื่อสารทั้งการพูด การเขียน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

บางสาขาวิชาอาจเพิ่มมาตรฐานผลการเรียนรู้ทางด้านทักษะพิสัย (Domain of Psychomotor Skills) หรือบางสาขาวิชาต้องการให้บัณฑิตของสาขาวิชามีมาตรฐานผลการเรียนรู้มากกว่าหรือพิเศษกว่าบัณฑิตในสาขาวิชาอื่นก็สามารถกำหนดเพิ่มเติมได้

4. คุณลักษณะนักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล (ฉันทนา ปาปัดถา, 2557) คุณลักษณะนักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัลตามกรอบสมรรถนะบุคคล 3 ด้าน 14 องค์ประกอบ ได้แก่

1) ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้เชิงสหวิทยาการ รู้เท่าทันสื่อ และจรรยาบรรณสื่อสารมวลชน

2) ด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การคิดเชิงระบบ การคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ มีทักษะหลากหลาย

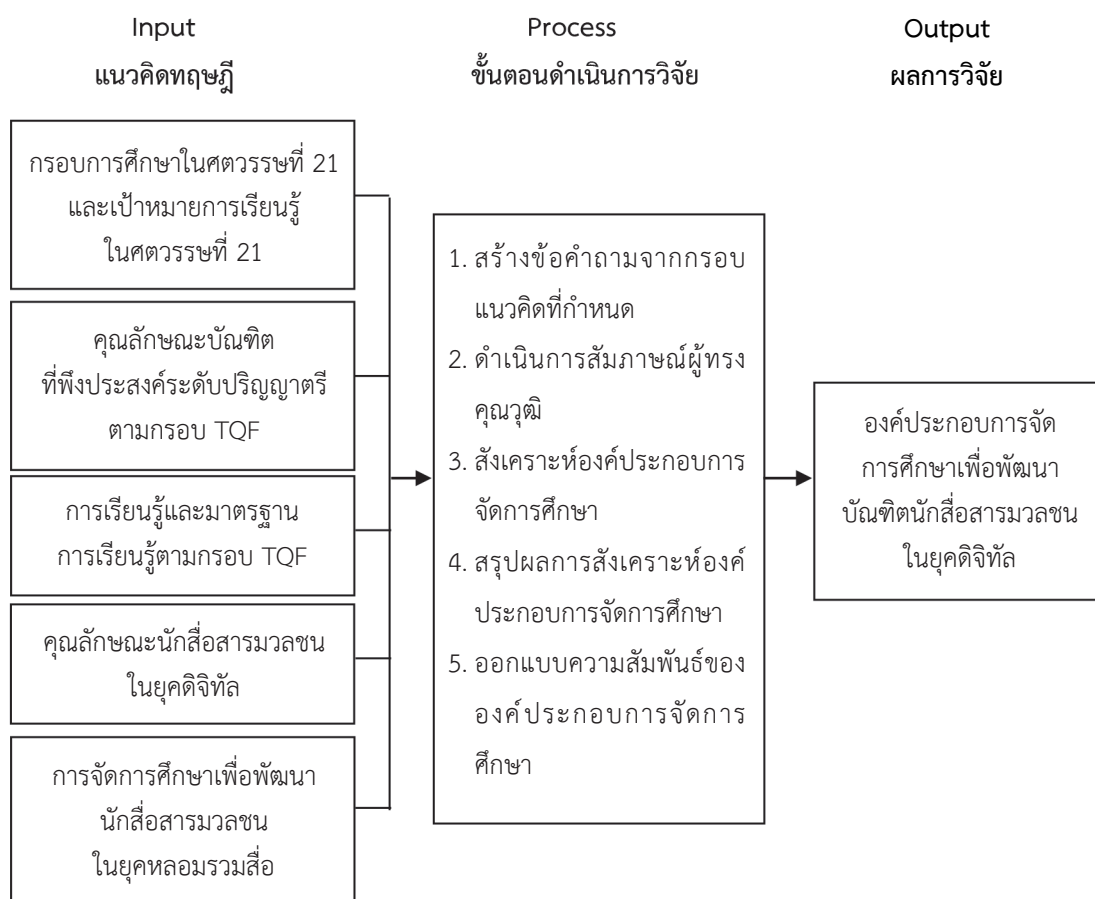
3) ด้านคุณลักษณะ ได้แก่ ความกระตือรือร้น ความยืดหยุ่นในการทำงาน ความใฝ่รู้และรู้จักเรียนรู้ด้วยตน จิตสาธารณะและความรับผิดชอบ และการบูรณาการและนำไปใช้

5. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักสื่อสารมวลชนในยุคหลอมรวมสื่อ (ฉันทนา ปาปัตถา ปรัชญนันท์ นิลสุข และณมน จีรังสุวรรณ, 2558) แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1) ด้านหลักสูตร ได้แก่ ความรู้พื้นฐาน ความรู้และทักษะอาชีพ และความรู้เชิงสหวิทยาการ
2) การจัดการเรียนรู้ ได้แก่ พัฒนาระบวนการคิด เรียนรู้จากสถานการณ์จริง เรียนรู้ทางสังคม การเรียนรู้ต้องยืดหยุ่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้ประสบการณ์เดิมเพื่อสร้างกระบวนการทัศน์ พหุปัญญา และทักษะอาชีพและการเรียนรู้

3) ด้านสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ ได้แก่ ในห้องเรียน และนอกห้องเรียน หมายถึง ในการจัดการเรียนการสอนจะต้องมีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ไม่ใช่แค่การเรียนรู้ในห้องเรียน สถาบันการศึกษาจะต้องมีการจัดสิ่งแวดล้อมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน หรือการจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ด้วยวิธีการจำลองโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยใช้นำมากำหนดเป็นกรอบการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก และการสังเคราะห์เนื้อหาจากการดำเนินการศึกษา ดังนี้

ประชากรและการเลือกตัวอย่าง ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงจากผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จำนวน 16 คน ได้แก่

1) กลุ่มนักวิชาการ โดยพิจารณาจากคุณสมบัติจากประสบการณ์การสอนด้านนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป รวมทั้งผู้ที่มีตำแหน่งบริหารด้านการจัดการศึกษาทางนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชน จำนวน 6 คน

2) กลุ่มนักวิชาชีพ โดยพิจารณาจากนักวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านสื่อสารมวลชนอย่างน้อย 10 ปีขึ้นไป และเป็นผู้นำที่มีชื่อเสียงหรือผู้บริหารขององค์กรสื่อ จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยถามคำถามในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาด้านสื่อสารมวลชนตามบริบทสังคมในยุคดิจิทัล โดยมีการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามโดยผู้เชี่ยวชาญ 2 คน ด้วยการใช้การประชุมหารือร่วมกันกับผู้วิจัยที่พิจารณาข้อคำถามจากแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1) การศึกษาในศตวรรษที่ 21 และเป้าหมายการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตาม Student Outcome and Support System ประกอบด้วย (Partnership for 21st Century Learning, 2011; วิจารณ์ พานิช, 2555; สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ), 2556; สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

2) คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ระดับปริญญาตรีตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552)

3) การเรียนรู้และมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552)

4) คุณลักษณะนักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล (ฉันทนา ปาปัดถา, 2557)

5) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักสื่อสารมวลชนในยุคหลอมรวมสื่อ (ฉันทนา ปาปัดถา ปรัชญนันท์ นิลสุข และณมน จีรังสุวรรณ, 2558)

จากกรอบแนวคิดข้างต้นมาจัดทำร่างคำถาม และทำการประชุมร่วมกันกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน ร่วมกันพิจารณาทำให้ได้กรอบข้อคำถาม ได้แก่ คุณลักษณะและบทบาทการทำงานของนักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล คุณลักษณะบัณฑิตที่ตลาดแรงงานและองค์การด้านสื่อสารมวลชนต้องการ การปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษาและการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักสื่อสารมวลชนที่ตลาดแรงงานและองค์การด้านสื่อสารมวลชนต้องการ และทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจำแนกองค์ประกอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างข้อคำถามจากกรอบแนวคิดที่กำหนด และประชุมร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 คน ร่วมพิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถาม ก่อนนำไปสัมภาษณ์จริง

ขั้นที่ 2 ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อองค์ประกอบ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบมีโครงสร้าง ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจและคัดเลือกมาอย่างเฉพาะเจาะจง (สุชาติ ปริสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2555) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 16 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารและหัวหน้าระดับปฏิบัติการในองค์การสื่อ และผู้บริหารในมหาวิทยาลัยด้านนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชน

ขั้นที่ 3 สังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัลตาม มุมมองผู้ทรงคุณวุฒิ มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

- ถอดเทปการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
- จัดประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบการจัดการศึกษา
- จัดกลุ่มองค์ประกอบการจัดการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยพิจารณาจัดกลุ่มออกเป็น 3 ด้าน

ตามกรอบการศึกษาของฉันทนา ปาปัดถา ปรัชญนันท์ นิลสุข และณมน จีรังสุวรรณ (2558) เรื่องคุณลักษณะ นักสื่อสารมวลชนดิจิทัลและการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักสื่อสารมวลชนในยุคหลอมรวมสื่อ ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้

- พิจารณาเลือกองค์ประกอบการจัดการศึกษา โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาองค์ประกอบที่ควรนำไป ใช้จะต้องมีความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คนขึ้นไป หรือร้อยละ 62.50

ขั้นที่ 4 สรุปผลการสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล โดยสรุปเป็นรายด้านและภาพรวม

ขั้นที่ 5 ออกแบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุค ดิจิทัลเป็นแผนภาพความสัมพันธ์

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล ผู้วิจัยจะนำเสนอผลเป็นตารางสังเคราะห์ จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการ จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล โดยใช้ตารางสังเคราะห์ข้อมูล และสร้างแผนภาพความสัมพันธ์ ขององค์ประกอบการจัดการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์มุมมองผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล

มุมมองผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้ทรงคุณวุฒิ 16 คน																องค์ประกอบ การจัดการ ศึกษาใน ยุคดิจิทัล	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
หลักสูตร																		
1. ความรู้ทางสื่อสารมวลชน	-	●	-	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	-	-	12	✓
2. ความรู้ความเข้าใจบริบท ของสื่อ	●	●	-	●	●	●	●	●	-	-	-	●	●	●	●	●	12	✓
3. ความรู้เชิงสหวิทยาการ	●	-	-	●	●	●	●	●	-	-	●	-	●	●	-	●	10	✓
4. ทักษะการเขียนและการสื่อสาร	●	●	-	-	●	●	●	●	●	-	●	-	●	-	●	●	11	✓
5. เน้นการบูรณาการเนื้อหา	●	●	●	●	●	●	●	●	●	-	●	-	●	-	●	●	13	✓
การจัดการเรียนรู้																		
1. พัฒนาการคิดวิเคราะห์	●	-	-	●	●	●	-	●	●	-	●	●	●	●	-	-	10	✓
2. พัฒนาการคิดวิพากษ์	●	-	-	●	●	●	-	●	-	●	●	●	●	-	●	●	11	✓
3. พัฒนาการคิดสร้างสรรค์	●	●	●	●	-	●	-	-	●	●	●	●	●	●	●	●	13	✓
4. ทักษะการสื่อสาร	●	●	●	-	●	●	●	●	●	-	●	-	●	●	●	●	13	✓
5. การเรียนรู้ด้วยยืดหยุ่น	-	●	-	-	●	●	●	-	●	-	-	●	●	-	●	●	9	✓
6. การเรียนรู้แบบร่วมมือ	-	●	●	-	●	●	●	-	●	●	-	●	●	●	●	●	12	✓
7. เรียนรู้จากประสบการณ์ ทำงานจริง	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	16	✓
8. การเรียนรู้ประสบการณ์เพื่อ สร้างกระบวนการทัศน์ใหม่	●	●	-	●	●	●	●	●	●	-	●	●	●	-	●	●	13	✓
9. พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและ จรรยาบรรณวิชาชีพ	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	16	✓
10. การทักษะวิชาชีพ	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	16	✓
11. การบูรณาการและ การบริหารจัดการเนื้อหา	-	●	-	●	●	●	●	-	●	-	●	-	●	-	-	●	9	✓
12. การหลอมรวมสื่อและ การทำงานข้ามแพลตฟอร์ม	●	●	●	-	-	●	●	●	●	●	-	●	-	●	-	●	11	✓
13. ปลูกฝังจิตอาสาและความ รับผิดชอบต่อสังคม	●	-	●	-	●	●	-	-	●	-	-	●	-	●	●	●	9	✓

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์มุมมองผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล (ต่อ)

มุมมองผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้ทรงคุณวุฒิ 16 คน																องค์ประกอบ	
																	การจัดการ	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	ศึกษาใน	
																	ยุคดิจิทัล	
14. ทักษะการใช้เทคโนโลยี	●	●	-	-	●	●	●	●	-	●	●	●	●	●	●	●	13	✓
15. การศึกษาดูงานนอกสถานที่หรือองค์กรทางสื่อสารมวลชน	●	●	●	-	●	●	●	●	●	-	●	●	●	●	●	●	14	✓
สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้																		
1. เครื่องมืออุปกรณ์เพียงพอ	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	16	✓
2. มุมเทคโนโลยี Update	●	-	●	-	●	●	-	-	●	-	-	●	-	●	●	●	9	✓
3. พื้นที่สำหรับการทำงาน	●	●	-	-	●	●	●	●	-	●	●	●	●	●	●	●	13	✓
4. การศึกษาเรียนรู้ นอกสถานศึกษา	●	-	-	●	●	●	-	●	-	●	●	●	●	-	●	●	11	✓
5. มุมกิจกรรม	●	-	-	●	●	●	-	●	●	-	●	●	●	●	-	-	10	✓
6. ระบบเครือข่ายครอบคลุม เพียงพอ และพร้อมใช้งาน	-	●	-	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	-	-	12	✓
7. มุมประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร	●	-	-	●	●	●	●	●	-	-	●	-	●	●	-	●	10	✓
8. มุมแสดงผลงานนักศึกษา	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	-	●	-	●	14	✓

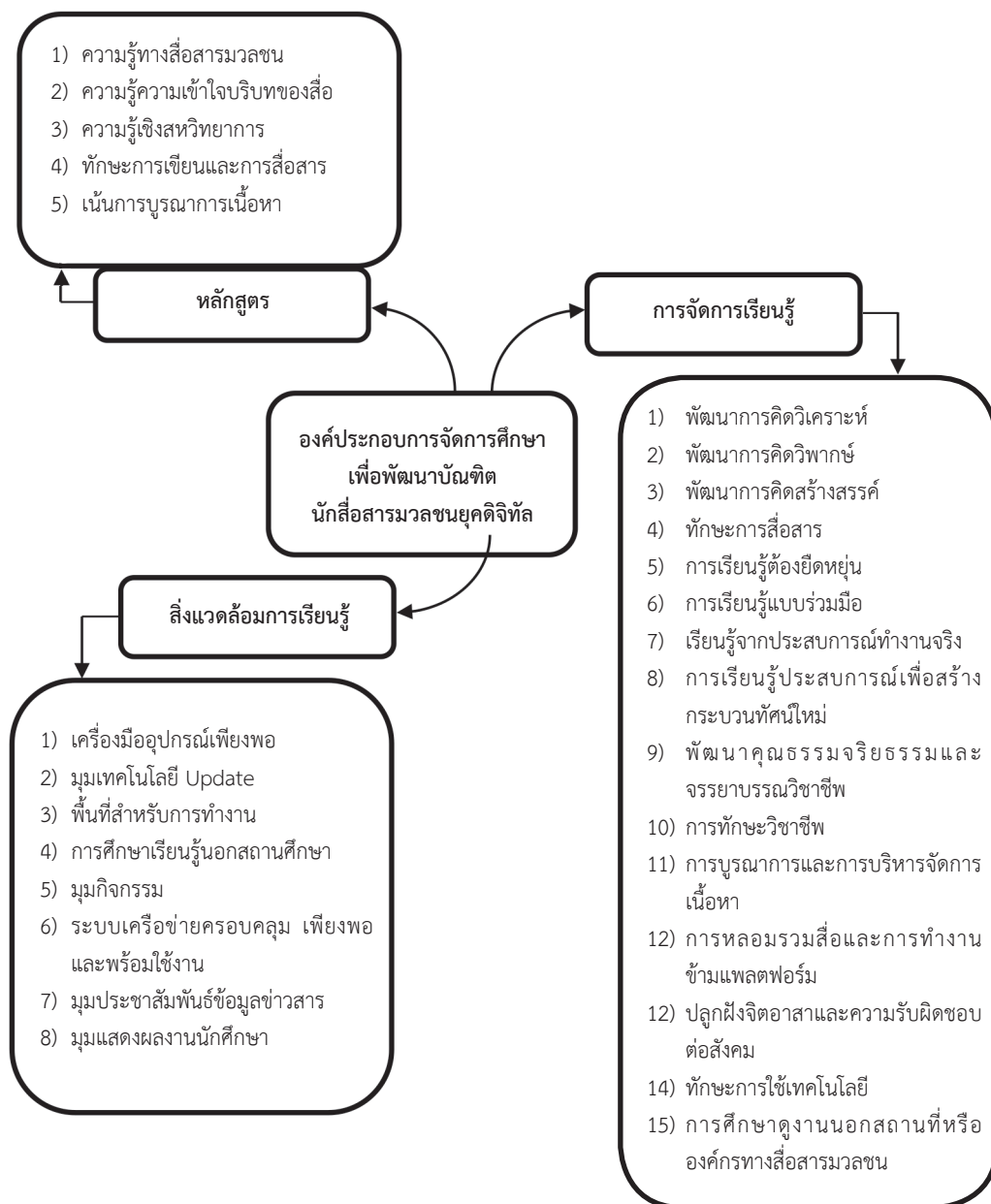
จากตารางแสดงการสังเคราะห์มุมมองผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล สรุปได้ว่า องค์ประกอบการจัดการศึกษาด้านสื่อสารมวลชน ประกอบด้วย 3 ด้าน 28 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1) หลักสูตร ได้แก่ 1) ความรู้ทางสื่อสารมวลชน 2) ความรู้ความเข้าใจบริบทของสื่อ 3) ความรู้เชิงสหวิทยาการ 4) ทักษะการเขียนและการสื่อสาร และ 5) เน้นการบูรณาการเนื้อหา

2) การจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) พัฒนาการคิดวิเคราะห์ 2) พัฒนาการคิดวิพากษ์ 3) พัฒนาการคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะการสื่อสาร 5) การเรียนรู้ต้องยืดหยุ่น 6) การเรียนรู้แบบร่วมมือ 7) เรียนรู้จากประสบการณ์ทำงานจริง 8) การเรียนรู้ประสบการณ์เพื่อสร้างกระบวนการค้นคว้าใหม่ 9) พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ 10) การทักษะวิชาชีพ 11) การบูรณาการและการบริหารจัดการเนื้อหา 12) การหลอมรวมสื่อและการทำงานข้ามแพลตฟอร์ม 13) ปลูกฝังจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคม 14) ทักษะการใช้เทคโนโลยี และ 15) การศึกษาดูงานนอกสถานที่หรือองค์กรทางสื่อสารมวลชน

3) สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) เครื่องมืออุปกรณ์เพียงพอ 2) มุมอัปเดตเทคโนโลยี 3) พื้นที่สำหรับการทำงาน 4) การศึกษาเรียนรู้นอกสถานศึกษา 5) มุมกิจกรรม 6) ระบบเครือข่ายครอบคลุม เพียงพอ และพร้อมใช้งาน 7) มุมประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และ 8) มุมแสดงผลงานนักศึกษา

จากผลการสังเคราะห์ สามารถสร้างเป็นแผนภาพเชื่อมความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนดิจิทัล ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ประกอบจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล

จากภาพที่ 2 แสดงแผนภาพเชื่อมความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนดิจิทัล ผู้วิจัยได้นำไปศึกษาความเหมาะสมขององค์ประกอบการจัดการศึกษาและทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัลในระยะต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล ทำให้ได้องค์ประกอบการจัดการศึกษาด้านสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 3 ด้าน 28 องค์ประกอบย่อย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) หลักสูตร ได้แก่ 1.1) ความรู้ทางสื่อสารมวลชน 1.2) ความรู้ความเข้าใจบริบทของสื่อ 1.3) ความรู้เชิงสหวิทยาการ 1.4) ทักษะการเขียนและการสื่อสาร และ 1.5) เน้นการบูรณาการเนื้อหา จากผลการศึกษาด้านหลักสูตรมีส่วนสำคัญอันดับแรกของการจัดการศึกษา คือ หลักสูตร เนื่องจากก่อนที่จะทำการจัดการศึกษาจะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรและได้รับอนุญาตให้เปิดทำการจัดการเรียนการสอน และจะต้องได้รับการพัฒนาและปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ โดยทางสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2558) ได้กำหนดให้มีการปรับปรุงหลักสูตรตามรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยในองค์ประกอบที่ 5 หลักสูตรการเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน ในตัวบ่งชี้ที่ 5.1 สารระยววิชาในหลักสูตร โดยหลักสูตรจะต้องกำหนดหลักคิดในการออกแบบหลักสูตร ที่มุ่งใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยตามความก้าวหน้าในศาสตร์สาขานั้น ๆ และสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century skills, 2011) ได้แก่ ความรอบรู้ในวิชาแกนความรู้ในขอบข่ายของศตวรรษที่ 21 ทักษะการสื่อสาร ซึ่งผลการศึกษาจะสอดคล้องอยู่ในทักษะดังกล่าว

2) การจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 2.1) พัฒนาการคิดวิเคราะห์ 2.2) พัฒนาการคิดวิพากษ์ 2.3) พัฒนาการคิดสร้างสรรค์ 2.4) ทักษะการสื่อสาร 2.5) การเรียนรู้ต้องยืดหยุ่น 2.6) การเรียนรู้แบบร่วมมือ 2.7) เรียนรู้จากประสบการณ์ทำงานจริง 2.8) การเรียนรู้ประสบการณ์เพื่อสร้างกระบวนการคิดใหม่ 2.9) พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ 2.10) การทักษะวิชาชีพ 2.11) การบูรณาการและการบริหารจัดการเนื้อหา 2.12) การหลอมรวมสื่อและการทำงานข้ามแพลตฟอร์ม 2.13) ปลูกฝังจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคม 2.14) ทักษะการใช้เทคโนโลยี และ 2.15) การศึกษาดูงานนอกสถานที่หรือองค์กรทางสื่อสารมวลชน จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าตามมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการคิด กระบวนการทำงาน ทักษะการใช้ชีวิตและการทำงาน การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การแสดงความคิดเห็นต่อสังคม และการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century skills, 2011) ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ได้แก่ 1) ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation) 2) ทักษะความคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving) 3) การสื่อสารและความร่วมมือ (Communication and collection) 4) ความร่วมมือ (Collaboration) ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information media and technology skills) ต่อไปนี้ 1) พื้นฐานเกี่ยวกับสารสนเทศ (Information technology) 2) พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อ (Media literacy) 3) พื้นฐานเกี่ยวกับ ICT (ICT literacy) และทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skill) ประกอบด้วย 1) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and adaptability) 2) ริเริ่มและชี้นำตนเอง (Initiative and self-direction) 3) ทักษะทางสังคม

และข้ามวัฒนธรรม (Social and cross-cultural skills) 4) ความสามารถในการผลิตและพันธะรับผิดชอบ (Productivity and accountability) 5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and responsibility) และสอดคล้องกับคุณลักษณะของคนไทยที่จะต้องพัฒนาในช่วงของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) ที่กำหนดโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้แก่ 1) คนไทยใฝ่รู้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่าน และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง 2) คนไทยใฝ่ดี มีคุณธรรมพื้นฐาน มีจิตสำนึกและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสาธารณะ มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย ผู้เรียนทุกระดับการศึกษาไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 75 มีคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมือง 3) คนไทยคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ มีทักษะในการคิดและปฏิบัติ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร 4) ผู้เรียนทุกระดับการศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์

3) สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ ได้แก่ 3.1) เครื่องมืออุปกรณ์เพียงพอ 3.2) มุมเทคโนโลยี Update 3.3) พื้นที่สำหรับการทำงาน 3.4) การศึกษาเรียนรู้นอกสถานศึกษา 3.5) มุมกิจกรรม 3.6) ระบบเครือข่ายครอบคลุมเพียงพอ และพร้อมใช้งาน 3.7) มุมประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และ 3.8) มุมแสดงผลงานนักศึกษา ทั้งนี้ เนื่องมาจากพัฒนาการที่เปลี่ยนไปของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้ทุกบริบทต้องปรับตัวไม่อาจหยุดนิ่งอยู่กับที่เพื่อให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง (ต้องลักษณะบุญธรรม, 2559) และผลกระทบที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น ส่งผลให้เทคโนโลยีเข้าไปมีบทบาทต่อทุกภาคส่วนในสังคม ดังนั้น ในการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลจึงต้องมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยใช้เป็นเครื่องมือประกอบการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับยุคสมัย ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในอนาคตจะต้องเปลี่ยนแปลง จากที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจากสอนให้ท่องจำเปลี่ยนเป็นสอนให้คิด วิเคราะห์จากการให้ความรู้ที่จำกัดเปลี่ยนเป็นการสนับสนุนให้ค้นคว้าความรู้ที่กว้างขวางบนโลกออนไลน์จากการสอนโดยยึดยึดเปลี่ยนเป็นการสอนตามความสนใจของผู้เรียน ขาดการนำวิธีคิดแบบยืดหยุ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ทำให้สูญเสียอัจฉริยภาพอันหลากหลายที่แฝงอยู่ในผู้เรียนทุกคน การจัดการเรียนรู้โดยการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่สู่ห้องเรียนและนอกสถานศึกษาเป็นเงื่อนไขสำคัญอย่างหนึ่งที่นำไปสู่การกำหนดมาตรฐานทางการศึกษา นอกจากนี้ ถวัลย์ มาศจรัส (2553) ได้นำเสนอหลักการจัดการศึกษาร้างสรรค์ ไว้ว่า 1) ผู้สอนต้องเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้แบบใหม่ จากผู้บอกความรู้แต่เพียงผู้เดียวเป็นผู้บอกความรู้ในเบื้องต้น แล้วเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ครุ่นคิดไว้ให้เกิดการแสวงหา 2) การจัดการเรียนรู้ต้องเปิดพื้นที่อิสระทางความคิดให้แก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ภายใต้มารยาทที่ดีงามต่อกัน และ 3) ความคิดสร้างสรรค์ที่ดีจะต้องมีการถ่ายทอดความรู้ในนามธรรมในความคิดออกมาเป็นรูปธรรมทางการปฏิบัติ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ในขณะที่ ปรชญา เวสารัชช์ (2545) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษามี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สารเนื้อหาในการศึกษา 2) ครู ผู้สอน หรือผู้ให้การเรียนรู้ 3) สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา 4) รูปแบบวิธีการเรียนการสอน 5) ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่สนับสนุนการศึกษาในการจัดการศึกษา 6) เงินทุนสนับสนุนการจัดการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุน 7) สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม และ 8) ผู้เรียน

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

องค์ประกอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัลตามมุมมองผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย 3 ด้าน 28 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1) หลักสูตร ได้แก่ 1) ความรู้ทางสื่อสารมวลชน 2) ความรู้ความเข้าใจบริบทของสื่อ 3) ความรู้เชิงสหวิทยาการ 4) ทักษะการเขียนและการสื่อสาร และ 5) เน้นการบูรณาการเนื้อหา

2) การจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) พัฒนาการคิดวิเคราะห์ 2) พัฒนาการคิดวิพากษ์ 3) พัฒนาการคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะการสื่อสาร 5) การเรียนรู้ต้องยืดหยุ่น 6) การเรียนรู้แบบร่วมมือ 7) เรียนรู้จากประสบการณ์ทำงานจริง 8) การเรียนรู้ประสบการณ์เพื่อสร้างกระบวนการคิดใหม่ 9) พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ 10) การทักษะวิชาชีพ 11) การบูรณาการและการบริหารจัดการเนื้อหา (Content) 12) การหลอมรวมสื่อและการทำงานข้ามแพลตฟอร์ม 12) ปลุกฝังจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคม 14) ทักษะการใช้เทคโนโลยี และ 15) การศึกษาดูงานนอกสถานที่หรือองค์กรทางสื่อสารมวลชน

3) สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) เครื่องมืออุปกรณ์เพียงพอ 2) มุมเทคโนโลยี Update 3) พื้นที่สำหรับการทำงาน 4) การศึกษาเรียนรู้นอกสถานศึกษา 5) มุมกิจกรรม 6) ระบบเครือข่ายครอบคลุม เพียงพอ และพร้อมใช้งาน 7) มุมประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และ 8) มุมแสดงผลงานนักศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัลตามมุมมองผู้ทรงคุณวุฒินั้น สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร และนำไปประกอบการพิจารณาจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสถาบันการศึกษานั้น ๆ นอกจากนี้ ยังสามารถนำผลการวิจัยที่ค้นพบไปเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการศึกษา และการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านอาคาร สถานที่ เครื่องมืออุปกรณ์ และการจัดมุมการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 และงานวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดีด้วยความร่วมมือของบุคคลจากหลายฝ่าย และขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12* (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และแนวทางปฏิบัติ*. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2558 จาก http://graduateschool.bu.ac.th/tqf/images/pdf/tqf_th.pdf
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). *คู่มือ แนวทางการพัฒนาหลักสูตร ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ฉันทนา ปาปัดดา. (2557). *การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะนักสื่อสารมวลชนดิจิทัลตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของนักสื่อสารมวลชน*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ฉันทนา ปาปัดดา ปรัชญนันท์ นิลสุข และณมน จีรังสุวรรณ. (2558). คุณลักษณะนักสื่อสารมวลชนดิจิทัลและการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักสื่อสารมวลชนในยุคหลอมรวมสื่อ. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ โสดา – เทคโนโลยีสัมพันธ์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 29*, วันที่ 22-23 มกราคม 2558, 71-79.
- ต้องลักษณะ บุญธรรม. (2559). การเป็นผู้นำยุคเศรษฐกิจดิจิทัลกับการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรทางการศึกษา. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 3(7), 217-225.
- ถวัลย์ มาศจรัส. 2553. *Model การจัดการศึกษาและแหล่งการเรียนรู้สร้างสรรค์*. กรุงเทพมหานคร: ชารักษ์.
- ทองอินทร์ วงศ์โสธร และปราณี สังขะตะวรรณ. (2556). “การอุดมศึกษา” ใน *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. เล่ม 38. สืบค้นเมื่อ 6 กันยายน 2558 จาก <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=38&chap=3&page=t38-3-infodetail01.html>
- ประเสริฐ ผลิตการพิมพ์. 2554. *ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: Openworlds.
- ปรัชญา เวสารัชช์. 2545. *ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร: ประมวลสาร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. 2554. *กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ: กรณียกกรอบคุณวุฒิทางการศึกษาของต่างประเทศ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). (2556). *ไทยพลิกก้าวรายงาน: ทีดีอาร์ไอเสนอโมเดลเศรษฐกิจใหม่: รื้อหลักสูตรเด็กไทยเรียนเยอะ แต่รู้น้อยและทำงานไม่เป็น มาลงทุนพื้นฐานทางปัญญา 4 ด้าน*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2559 จาก <https://tdri.or.th/2013/11/yaer-end-3/>
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557*. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2551. แม่บทการบริหารอุดมศึกษาไทย ภายใต้โครงการพัฒนาผู้บริหารมหาวิทยาลัย สายสนับสนุนและช่วยวิชาการ (นบก.) รุ่นที่ 12. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิก.
- สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). แนวทางการเรียนรู้รูปแบบการเตรียมความพร้อมกลุ่มความถนัดทางสาขาวิชาและอาชีพในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุชาติ ปริสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2555). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดดา.
- เสาวลักษณ์ พันธบุตร. (2560). อยู่อย่างคนร่วมสมัยในยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม, 5(2), 161-167.
- Partnership for 21st Century skills. (2011). *Framework for 21st Century Learning*. Last modified March, 2011 [http:// www.p21.org/storage/ documents /1.__p21_framework_2-pager.pdf](http://www.p21.org/storage/documents/1.__p21_framework_2-pager.pdf)